

науковість, що вимагала постійної уваги слухачів до кожного слова професора. В процесі викладу лекційного матеріалу, студенти мали можливість побачити процес творчої праці вченого, народження тих або інших наукових ідей, наочно навчалися науковому мисленню.

О. Лаппо-Данилевський не знижував завжди високий рівень своїх лекцій до студентського рівня. Лекції професора вимагали самодисципліни, наполегливої уваги, безупинної роботи розуму упродовж всього заняття. Педагог був переконаним, що саме науковий підхід до викладу лекційного матеріалу дає можливість викладачу донести до студентів справжнє знання у всієї його чистоті.

Особистісними рисами у відношенні О. Лаппо-Данилевського до студентів була повага до їх особистості, визнання за ними права власного наукового і морального вибору, прагнення розвинути їх особистість не за власним зразком, а створити сприятливі умови для знаходження студентами власного шляху в науці і житті, безкорислива турбота і любов до своїх вихованців. Студенти відносилися до професора з повагою і симпатією як до знаючого свій предмет науковця та дуже ввічливий людини і цінували його професорську працю [2].

Висновки... Отже, характерною особливістю викладацької діяльності професорів університетів дореволюційної Росії було поєднання функцій науково-дослідної діяльності з викладацької майстерністю, формування у своїх вихованців загальнолюдських цінностей, поєднання освіти і виховання особистості. Важливими критеріями викладацької майстерності професорів того історичного періоду вважалися глибина наукових знань, широта кругозору, лекторський талент і викладацька майстерність. Професори університетів у своїй педагогічній діяльності реалізовували принцип, сформульований В. Ключевським: щоб бути хорошим викладачем, треба любити те, що викладаєш, і тих, кому викладаєш.

Література

1. Богословский М.М. Ключевський – педагог // Историография, мемуаристика, эпистолярия / М.М.Богословский. – М. : «Наука». 1987. – С. 36-53.
2. Гревс И.М. А.С. Лаппо-Данилевский: опыт истолкования души / И.М. Гревс // Русский исторический журнал. – 1920. – Кн.6. – С. 78-79.
3. Григорьев В.В. Императорский Санкт-Петербургский университет в течение первых пятидесяти лет существования: историческая записка / В.В. Григорьев. – СПб. : Типография В. Безобразова, 1870. – 432 с.
4. Ключевский В.О. Соловьев как преподаватель / Ключевский В.О. // Сочинения в восьми томах. Том VIII. Исследования, рецензии, речи (1890-1905). М. : Изд-во социально-экономической литературы, 1959. – С. 126-144.
5. Ключевский В.О. Из писем П.П. Гвоздеву / В.О.Ключевский . – М. : Правда, 1990. – 670 с.
6. Московский университет в воспоминаниях современников / сост. и авт. примеч. Р.А. Ковнатор; под. ред. П.А. Зайончковского, А.Н. Соколова. М. : Изд-во Моск. ун-та, 1956. – 487 с.
7. Платонов С.Ф. Несколько воспоминаний о студенческих годах / С.Ф.Платонов // Дела и дни: Ист. журн. – 1921. – Кн. 2. II. – С. 111.
8. Шпет Г. Очерк развития русской философии. Первая часть / Густав Шпет – Петроград : Колос, 1922. – 350 с.

Анотація

У статті розглядається викладацька майстерність професорів університетів дореволюційної Росії.

Аннотация

В статье рассматривается преподавательское мастерство профессоров университетов дореволюционной России.

Summary

The article focuses teaching trade of professors of universities of pre-revolution Russia.

Ключові слова: викладацька майстерність, лекторська майстерність, Московський університет, Санкт-Петербурзький університет.

Ключевые слова: преподавательское мастерство, лекторское мастерство, Московский университет, Санкт-Петербургский университет.

Key words: teaching trade, lecturer trade, Moscow university, Saint Petersburg university.

Подано до редакції 14.11.13.

УДК 784:821.161.2'1

© 2013

Молчко У.Б.

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІСЕННОЇ ТВОРЧОСТІ БОГДАНА ЯНІВСЬКОГО, ПАВЛА ДВОРСЬКОГО, РОМАНА СОВ'ЯКА НА СЛОВА ВІКТОРА РОМАНЮКА

Постановка проблеми у загальному вигляді... Формування громадянина, його особистості сучасних з високим національним культурним потенціалом, розвиненим почуттям прекрасного, усталеними естетичними смаками є важливим завданням нашого сьогодення. Вирішення соціальних завдань становлення всебічно розвиненого освітнього діяча, задоволення його естетичних потреб в умовах відродження національної культури, народних традицій, звичаїв, обрядів здійснюється на основі глибокого вивчення рідної культури. Про важливе виховне значення поезії і музики писав В.Сухомлинський: «Музика тісно пов'язана з ліричною поезією є немовби

наступною сходинкою в духовному розвитку людини. У вихованні музикою виражається єдність моральної, емоційної і естетичної сфер людини” [11, с. 69].

В українській культурі інтеграція літературних і музичних процесів проявляється особливо яскраво, вражаючи своєю інтенсивністю плідністю наслідків. Існує безліч прикладів, коли музика була для письменника могутнім і дійовим імпульсом творчості. Яскравим свідченням того є життя і діяльність Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Івана Котляревського, Григорія Квітки-Основ'яненка, Юрія Федьковича Олександра Олеся, а також Максима Рильського, Павла Тичини, Володимира Сосюри, Андрія Малишка та багато інших. І в кожному випадку суміжне захоплення збагачує основну лінію творчості літератора, композитора, художника – якоюсь мірою впливає на його мистецьке мислення.

Одне з чільних місць у сучасному літописі окреслених взаємозв'язків належить творчості Віктора Романюка – поета, публіциста, видатного сучасного громадсько-політичного діяча, народного депутата Верховної Ради України першого демократичного скликання, лауреата мистецької премії “Львівська слава” ім. М. Шашкевича, лауреата премії в галузі публіцистики ім. В. Чорновола, заслуженого працівника культури України, голови Літературно-мистецького об'єднання “Хвилі Стрия”, голови Стрийської організації національної Спілки письменників України, голови благодійно-видавничого товариства “Щедрик”, лауреата Всеукраїнського фестивалю сучасної естрадної пісні “Пісенний вернісаж-96” та фестивалю “Пісня року-2012”, 75-ти річчя якого в 2013 році буде відзначати мистецька громадськість. Починаючи з середини ХХ ст. шляхи розвитку української музики позначені образами поезій відомого галицького діяча. Вони все активніше входять в музично-творчий процес і складають нині широкий пласт музично-культурних цінностей.

Вокальні твори на вірші галицького митця міцно ввійшли до концертного репертуару народних артистів України Марії Байко, Івана Поповича, Марії Шалайкевич, Павла Дворського та інших. Музично-поетичний ужинок Віктора Романюка часто опублікувався в стрийському часописі “Гомін волі”, у третьому томі “Квітень” авторського п'ятитомника, на сторінках альманаху “Хвилі Стрия”, у трьох нотних альбомах Романа Никифоріва: “Струни любові”, “Карпатський край”, “Троїсті музики”, в авторських виданнях М.Шалайкевич, В.Сторонського, З.Присухіної, З.Сиротюка, М.Золотухи.

Різномісний тематичний спектр віршів В.Романюка, наспівність, мелодійність, палка громадянськість та задушевність його літературного слова привернули увагу сучасних українських композиторів, які створили чимало вокально-хорових творів. Поезія Віктора Романюка вже давно стала літературною основою для вокальних творів провідників українських композиторів, а саме А. Кос-Анатольського, В.Камінського, О.Криволапа, М.Ластовецького, Б.Янівського, Р.Савицького, Р.Сов'яка, П.Дворського, М.Шалайкевич, М.Золотухи, З.Присухіної, Ю.Фельдмана, В.Гущака, З.Сиротюка, В.Баб'яка, Я.Бондзяка, Б.Щурика, А.Андріїва, В.Барабаша, Я.Кутного, В.Волошина, М.Брика, Р.Паукевич, В.Корінця, Р.Никифоріва. На жаль, музично-поетичний ужинок Віктора Степановича не є повністю досліджений.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Літературно-музична творчість українських митців на вірші В.Романюка висвітлювалася у публікаціях автора даної статті [5; 6; 7; 8], проте пісенна творчість композиторів Б.Янівського, П.Дворського, Р.Сов'яка на слова поета ще не стала предметом наукового аналізу.

Формулювання цілей статті... Мета публікації – здійснити музично-естетичний аналіз пісенних творів відомих українських культурно-освітніх діячів: Б. Янівського, П. Дворського, Р. Сов'яка, за поетичну першооснову яких взято вірші В. Романюка, акцентуючи на багатих виховних можливостях музично-поетичного доробку національних митців на вірші стрийського суспільно-громадського подвижника, в яких оспівується любов до рідної землі, народної пісні, морально-етичні цінності народу, культурно-духовне відродження нації.

Завдання дослідження – прослідкувати використання фольклорних джерел у музичних інтерпретаціях віршів В. Романюка, взаємозв'язок ритміки поетичного слова і мелодичної основи композицій; визначити мистецьку та дидактичну цінність зазначених вокальних композицій, на яких повинна зростати сучасна молодь.

Виклад основного матеріалу дослідження... Упродовж усього творчого шляху Віктор Романюк тісно спілкується та співпрацює з сучасними українськими композиторами і виконавцями, які створили чимало пісень на його тексти. До них належать Б.Янівський, В.Камінський, П.Дворський, М.Шалайкевич, Р.Сов'як, В.Баб'як, В.Сторонський та ін.

Життєвий шлях та творча біографія Віктора Романюка тісно пов'язана з містом Стриєм, “містом, – за означенням М. Парцея, – з революційними і літературно-мистецькими традиціями”[9, с. 189]. Поет слушно називаючи його столицею зеленого Підгір'я, присвятив чимало віршів, у яких оспівано велич та красу карпатської перлини. Стрий припав до душі і відомому українському композитору, народному артисту України, лауреату Державної премії України імені Т.Шевченка, заслуженому діячу мистецтв України, професору Богдану Янівському (1941-2005). Неодноразово перебуваючи тут, музикант згадував: “Ще з юних літ повсякчас буваю у місті, зустрічаюся зі стріянами, відомими митцями. От, якби ми, Вікторе, написали пісню про Стрий, якось запропонував я поетові. Є у мене оригінальна мелодія із заспівом і приспівом Залишилося написати слова. Було б добре, щоб це зробив ти. Читаючи твої поезії, я переконався, що за ритмомелодикою вони близькі до пісенних

творів. Приглянулися мені тексти “Мати Анастасія” та “Врода”. Писатиму музику на них. Про мелодійність твоїх поезій мені колись говорив Анатолій Кос-Анатольський”[9, с. 273]. Ця творча прихильність Б. Янівського до віршів В. Романюка два вокальні твори “Пісня про Стрий” та “Анастасія”.

“Пісня про Стрий” належить до творів, де оспівується велич рідного краю. Музиці Б. Янівського властивий тісний зв'язок з народним мелосом. Митець розпочинає композицію лаконічним ліричним вступом. Вокальному викладу властива розспівність, яка досягається шляхом уведення ускладненого ритмічного малюнка. Висхідний секвентний рух підводить до вступу соліста. Поезія Віктора Романюка прекрасно зливається з музикою Б. Янівського. Далі автор, оспівуючи доленосне кохання до рідного поетові місту, розгортає музичну думку дуетним викладом. Ведення мелодії інтервалами терції, сексти споріднює пісню з фольклорними взірцями.

Образно-емоційний зміст вірша В.Романюка розкриває, як велич героїчного минулого міста, так і його сучасну красу. Композитор втілює це у куплетній формі. Піднесено-радісний тон поезії приспіву композитор відтінює введенням емотивних пауз, пунктирним ритмом, що пожвавлює наспівний характер твору. Таке зіставлення ліричного заспіву та бадьорого приспіву характерне для багатьох форм народного мелосу. Автори цієї композицією підкреслюють громадську значимість ліричних творів, їх велику виховну роль.

Поряд із пісенними ознаками, що живлять мистецьку палітру Б.Янівського, у вокальному творі “Анастасія” на вірші В.Романюка є потяг до інтонаційної сфери романсу. Застосовуючи жанрові особливості пісні-романсу, автор передає ніжною мелодикою почуття синівської любові поета до своєї матері.

Твір відкриває інструментальний супровід, який вводить слухача в ліричний настрій і будується на тематичному матеріалі заспіву. Низхідна послівка, проходячи багато разів на тлі тонічних та домінованих арпеджованих ходів в тональності a-moll, вияскравлює щирі і глибокі родинні почуття. Вокальній лінії властивий поступеневий звуковий рух. Розповідний тон висловлювання віршованої першооснови відтінюється одноплановим гармонічним супроводом. Музично-поетична канва драматизується введенням багатозвукових співзвуч, гармоній подвійної доміанти, насичених барв оркестрових тремоло.

Для заспіву властивий секвенційний розвиток, кантиленний, плавний звуковий виклад, відсутність стрибків, що підсилюють елегантність вірша. Поет порівнює матір з “воскресінням Слова”. Тонко відчуючи зміну смислового акценту поезії, композитор завершує твір у світлій тональності C-dur.

Вокальним творам Б.Янівського на вірші В.Романюка властива простота і ясність ладогармонічних засобів, виразна, емоційно щедра, кантиленна мелодика, глибока опора на фольклорні традиції українського народу.

“Провідними зірками на поетичному горизонті Віктора Романюка, – як слушно наголошує М.Парцей, – є такі вічні символи українців, як Різдво – коли “душа людська у молитовнім квіті”, Великдень – “Ісусової віри воскресіння”, Хрещення, що “очищає душу від олжі” (...). Ці та інші символи українського духовного світу є органічними атрибутами Романюкової поетичної самобутності. Про них – його найкращі і найщиріші вірші. Бо поезія для нього – це “сповідь перед сонцем, молитва перед Богом і людьми”[9, с. 53]. Велично оспівані непроминальні родинні цінності та національні традиції В.Романюком у вірші “Коляда” привернули мистецьку увагу співака, народного артиста України, композитора Павла Дворського(1953 р.), який створює однойменну пісню. Вокальний твір “Коляда” українського естрадного виконавця є сучасним зразком композицій різдвяної тематики.

Поетичний текст насичений багатством радісних образів-спогадів з дитинства В.Романюка (“Обличчя світяться в батьків, /На покутті – кутя з дідухом, –”), піднесених почуттів щирого прагнення миру і спокою в сім'ях (“Надія, віра і любов /Між дітьми й добрими батьками”), а також, “Щоб обминула рід, біда, /Його сади, поля і ріки,”. Непорушним оберегом для людства має бути коляда, символ народження Спасителя Ісуса Христа в наших душах, яка повинна нас “утвердити навіки”.

Тема добра, любові відіграє чільну роль в організації музичного матеріалу пісні П.Дворського “Коляда”. Здійснюючи музичну інтерпретацію поезії В. Романюка, композитор застосовує куплетну форму. Вокальна мініатюра захоплює своїм ліризмом. Музичному викладу партії співака в першому куплеті властива плавна мелодика. Затактовий зачин, пунктирний ритм, вузький діапазон, чітке співпадання восьмих вартостей з словесними складами акцентують увагу на спокійно-врівноваженому емоційному настрої вірша. М'яка, плавна мелодика в процесі музичного розвитку набуває піднесено-світлих відтінків, шляхом уведення квартових інтонацій, альтерації музичної тканини.

У приспіві В.Романюк надає віршу святкової величі, адже тут коляда прирівнюється до духу землі “І пісня прадідів пречиста, /Що хлібом пахне на столі,/Горить у вишивках врочисто”. Емотивні паузи, які композитор застосовує в середині словесного рядка, перенесення мелодії у високий регістр, часті одновисотні інтонування, крапкований ритмічний малюнок, забарвлення гармонічним d-moll підкреслюють нові емоційні відтінки поезії.

Пісня “Коляда” набула широкої популярності завдяки постійному виконанню Павлом Дворським на сценах різного рівня та введенням її до авторського компакт-диску “Смерикова хата” (2004 р.) [4].

Творчий нахил таланту Романа Сов'яка як диригента, педагога позначився на великій питомій вазі в його композиторському доробку вокальна музики. У цій галузі яскраво простежується напрочуд чуйне ставлення до

поетичного слова, звернення до авторів, які близькі йому “за духом”. Мистецьки результативним виявилось звернення Романа Сов'яка до віршів В.Романюка.

Національно окреслена громадсько-політична позиція стрийського митця, а також романтично-піднесена поетична особистість літератора, його музикальне віршоване мислення постійно захоплювала Р.Сов'яка. На його вірш він створив солоспів “Доки є пісня”. Звернення до літературних творів знаного суспільно-політичного, культурно-освітнього діяча не було випадковим. Митця захопило “очевидне достоїнство поезії Віктора Романюка – нерозривний, двоєдиний зв'язок ліризму і громадянськості – теж органічно впливає із потужного публіцистичного струменя його творчості. Це, безумовно, позитивна сторона поетичного і публіцистичного обдарування автора свідчить про цілісність особистого і громадянського начал його світогляду. Він вміє жити історією як сучасністю, страждати за болі народні як за свої власні”[9, с. 53].

Провідною темою у віршах Віктора Степановича є оспівування любові до рідної землі, вічного символу українців – пісні, яка дала змогу нашому народові вижити крізь віки. Роман Сов'як створює вокальну композицію “Доки є пісня”, у якій за поетичну першооснову використовує Романюковий літературний твір “Не дають вночі мені заснути”. Написаний у 1988 році, у переддень демократичних змін в Україні, він був опублікований в першому томі п'ятитомника митця[10, с. 158].

Солоспів “Доки є пісня” був створений Р.Сов'яком у 1998 році. На титульній сторінці рукопису автор пише: “Високоповажному і дорогому Ювілярові, моему мистецькому побратимові та співавторові п. Вікторові Романюкові у світлий день Його 60-річчя із подякою та із приємністю на мної натхненні і щасливі літа. 18.XI. 1998 у м. Стрию”.

Романтично-піднесенні імпульси поезії В.Романюка спонукали композитора до написання гімнічно урочистого солоспіву. Вже з перших тактів музика має драматично напружений характер (*Andante grave appassionato*). Інструментальний вступ передає нестримну силу почуттів любові до “вітцівської сторони”, яка в минулому “ордами потоптану дідизну”, а в наш час “атомом розтерзану весну”. Розлога фортепіанна прелюдія вводить слухача в святково-схвильований настрій вокального твору, мелодичною основою якої є інтонаційні мотиви партії соліста. Автор для динамізації музичної тканини застосовує дрібний ритмічний малюнок, синкопований ритм. Тематизм вокальної лінії наближається до українських народних пісень, шляхом застосування поступених висхідних ходів у межах інтервалу терції та спадний рух. Одноманітність ритмічного малюнку, морденти, що підкреслені авторською ремаркою *quasi recit.* надають їй думних ознак. Фортепіанному супроводу властиве мотивне дублювання сольної партії, що свідчить про прагнення автора до вокально-інструментальної єдності. Драматична експресія досягається використанням композитором трипланової романтичної фактури, підголосків, яке надає творові оркестрових барв та просторовості, а також підсилює велично-патріотичну глибину вірша.

Два куплети поезії Р.Сов'як проводить без зміни музично-тематичного матеріалу, але відтінює лаконічним закінченням. Так перший куплет, завершує прозоре звучання мотивів з вокальної партії, а друге – переростає в розлогу інтерлюдію. Автор надаючи їй емоційно-піднесеного тону висловлювання, поглиблює громадянський характер Романюкового вірша. Він застосовує типовий для народної музики секвенційний розвиток. Основний мотив модулює тональностями *a-moll*, *c-moll*, *es-moll* та приводить музичний розвиток солоспіву до місця найбільшого драматичного напруження. Композитор досягає це шляхом уведення стверджувальних квартових інтонацій, які підводять до емоційного сплеску. Кульмінація твору підсилюється улюбленою для романтиків гармонією подвійної домінанти, підголосковою інструментальною фактурою. Наступні висхідні ходи, що розходяться у різнобіжному русі розчиняються в барвистій трелі.

Лаконічний вступ до музичної інтерпретації третього куплету, де Віктор Романюк утверджує найголовнішу думку поезії – наш народ не зникне “Доки є на білім світі пісня” – композитор будує на тематизмі вокальної партії. Велике емоційне напруження вірша Р.Сов'як передає у вокальній партії, музичний розвиток якої здійснюється висхідним рухом мотивів. Друге проведення він доводить до теситурно високого “*a*”, чим підкреслює окличну інтонацію останнього рядка.

Підголосковий фортепіанний супровід переростає у чотиризвучні акорди Автор підсилює святково-урочистий характер гимну життєдайності пісні динамікою *ff*.

Заключна постлюдія виокремлює піднесено-оптимістичний характер поетичної першооснови. Проведення в музичній тканині солоспіву вокальних мотивів у різних регістрах поглиблює урочистий настрій. Автор завершує твір довготривалим тонічним акордом, що підкреслений могутнім *sf fz* та далеким басовим форшлагом, після якого стрімкий чотириоктавний швижкобіжучий пасаж утверджує тоніку *a-moll*.

Висновки... Віктор Романюк та сучасні творці української музичної культури, усвідомлюючи велику соціальну функцію пісенного жанру, його суспільно-виховне значення, створили пісні на вірші стрийського поета, які наповнені щирим ліричним чуттям, світлим світосприйняттям, відбивають етичні ідеали нашого сучасника, людини з міцним національним корінням, духовно багатої і щедрої душею.

Камерно-вокальна та пісенна творчість українських композиторів на вірші В.Романюка тісно пов'язана з актуальними проблемами естетичного і громадянського виховання майбутніх педагогічних фахівців. Власне

вокальні речі Б.Янівського (“Пісня про Стрий”, “Анастасія”), П.Дворського (“Коляда”), Р.Сов’яка (“Доки є пісня”) на вірші Віктора Степановича, котрим властива простота музичних засобів, емоційно щедра, кантиленна мелодика, куплетна народнопісенна форма, глибока опора на фольклорні засади національної музики, є добрим ґрунтом для подолання відставання духовно-морального розвитку молоді від науково-технічного прогресу, де на перший план виходить прагматична ідеологія виробництва й ринкових потреб, споживчо-матеріалізоване ставлення до життя.

Вокальні твори українських композиторів на вірші В.Романюка – важлива сторінка в національній музичній літературі, застосування яких у навчальному процесі збагатить програми освітньо-мистецьких закладів. Ознайомлення з ними та вивчення їх у навчальних закладах різних рівнів забезпечить досягнення мети музично-естетичного виховання – прищепити любов до української культури, забезпечити формування високих моральних якостей: національної свідомості, почуття патріотизму, людської гідності в педагогічній еліті нового XXI сторіччя. Сучасний стан духовності нашого суспільства вимагає постійного вдосконалення рівня духовної та естетичної культури особистості, тому в системі вищої освіти проблема виховання молодих фахівців на високомистецьких педагогічних здобутках сучасників набувають особливого значення.

Література

1. Аналіз пісенної спадщини Б. Янівського // [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://referatu.com.ua/referats/54/1569>
2. Бень С. Українська пісня і вокальна творчість як складова естетичної культури/ С. Бень// Педагогічний пошук. – 2002. – № 1. – С.41.
3. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Посібник для студентів вищих навчальних закладів /О.Вишневецький. – Дрогобич : Коло, 2006. – 608 с.
4. Дворський Павло // [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://uaestrada.org/spivaki/dvorskij_pavlo
5. Молчко У.Вокальні твори Анатолія Кос-Анатольського на вірші Віктора Романюка / У. Молчко // Музикознавчі студії інституту мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки та Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського:зб. Наук. Праць. – Випуск 5/ [Ред. кол. Рожок В.І., Посвалюк В.Т. та інші; упорядник О.І.Коменда]. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – С. 257-266.
6. Молчко У. Суховілова В. Пісенна творчість Романа Никифоріва на слова Віктора Романюка /У. Молчко, В. Суховілова // Історія, теорія та практика музично-естетичного виховання. Збірник наукових матеріалів П'ятого всеукраїнського науково-практичного семінару / [Ред.-упор. С.Дацюк, М.Каралюс, І.Фрайт]. – Дрогобич: РВВ ДДПУ імені Івана Франка, 2011. – С. 123-124.
7. Молчко У. Поетичні обрії Віктора Романюка (До 75-річчя від дня народження поета, публіциста, громадського діяча)/ У. Молчко // Календар класного керівника на 2013-2014 навчальний рік [Ред.-упор. Ю. Кишакевич]. – Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. І.Франка, 2013. – С. 46-49.
8. Молчко У. Соломія Крушельницька в творчості стрийських митців / У. Молчко/ Соломія Крушельницька та українська духовність. Збірник статей / [Редактор-упорядник О.Смоляк, П.Смоляк]. – Тернопіль: Вид-во Астон, 2012. – С. 85-98.
9. Парцей М. Ну що б, здавалося, слова.../М. Парцей. – Стрий : Щедрик, 2007. – 479 с.
10. Романюк В. Твори у п'яти томах. Сузір'я калини /В.Романюк – Стрий : Щедрик, 2005. – 648 с.
11. Сухомлинський В. Як виховати справжню людину./ В. Сухомлинський / В. Сухомлинський. Твори в 5-ти т. – К. : Рад. шк., 1976. – Т.2. – С. 65-78.
12. Хвилі Стрия: Сторінки з історії культури та національно-визвольного руху; Сучасне літ.-мист. життя/[Редактор-упорядник Віктор Романюк]. – Стрий : Щедрик, 1995. – 655 с.

Анотація

У статті розглядається дидактична і мистецька сторона пісень українських митців на тексти сучасного поета, які є сучасними зразками національної пісенної спадщини нашого народу. Bazуючись на інтонаційній лексиці українського фольклору і на романтичних стилістичних засадах, правдиво відтворюючи сьогочасну дійсність, вони виконують важливу художньо-суспільну функцію у розкритті та вихованні творчого потенціалу майбутніх педагогічних фахівців.

Аннотация

В статье рассматривается дидактическая и художественная сторона песен украинских художников на тексты современного поэта, которые являются современными образцы национальной песенного наследия нашего народа. Основываясь на интонационной лексике украинского фольклора и на романтических стилистических принципах, правдиво воспроизводя нынешнюю действительность, они играют важную художественно-общественную функцию в раскрытии и воспитании творческого потенциала будущих педагогических специалистов.

Summary

In this article didactic and artistic side of Ukrainian artists songs on texts by contemporary poets who are modern examples of national song heritage of our people. Based on the tonal vocabulary of Ukrainian folklore and romantic stylistic grounds, truthfully reproducing immediate reality, they serve an important artistic and social function in discovering and nurturing creative potential future teaching professionals.

Ключові слова: пісня, солоспів, поезія, Б. Янівський, П. Дворський, Р. Сов’як, В. Романюк.

Ключевые слова: песня, романс, поезія, Б. Яновский, П. Дворский, Р. Совьяк, В. Романюк.

Key words: song solospiv, poetry, B. Yaniv, P. Dvorsky, R. Sovyak, V. Romaniuk.

Подано до редакції 14.10.13.

УДК 375.387(420)

© 2013

Погребняк Н.М.

УНІВЕРСИТЕТИ ЄВРОПИ ЯК ЦЕНТРИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ (на матеріалі Німеччини та Франції)

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сьогодні в умовах перебудови ринкової економіки процеси європейської інтеграції зумовлюють сутнісне оновлення змісту і діяльності всіх соціальних інституцій, детермінують докорінну зміну парадигми освіти, вектор якої спрямовується на формування в молоді не тільки знань, умінь і навичок, а й необхідних, з точки зору соціального замовлення, наукових якостей і компетенцій, активної життєвої позиції, мотивів реалізації власного потенціалу, саморозвитку та самовдосконалення впродовж життя.

Сучасні соціально-педагогічні орієнтири у системі вищої освіти вимагають від вищих навчальних закладів підготовки висококваліфікованих науковців із розвиненими моральними якостями, організаційними здібностями, творчим мисленням, науковою культурою, здатністю прогнозувати, бачити і формулювати перспективні соціально корисні цілі.

У сучасному світі розвиток засобів масової інформації роблять можливим швидко й оперативно обмінюватися як загальнокультурним, так і педагогічним досвідом між різними країнами світу. А тому значно зростає роль науково-педагогічних досліджень, які дають змогу вивчати глибинну природу педагогічних явищ у контексті соціальних, політичних і культурних умов їх існування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Аналіз наукових джерел свідчить, що питання підготовки педагогічних кадрів в країнах Західної Європи завжди були в центрі уваги багатьох науковців. Такі дослідники, як Манфред Байер, Вольфганг Клафкі, Дамар Гензель, Герберт Флах, Фрідріх Бухбергер, Ліліан Фрід, Кріста Польшман та ін. внесли суттєвий вклад в систематизацію наукового знання. Їх наукові праці характеризують сучасний стан педагогічної освіти та узагальнюють досвід європейських університетів, які здійснюють підготовку студентів в сучасних умовах реформування вищої педагогічної освіти.

Формулювання цілей статті... Мета даної статті – розглянути та проаналізувати особливості підготовки педагогічних кадрів у вищих навчальних закладах Європи.

Вклад основного матеріалу дослідження... Сьогодні вищі навчальні заклади, де майбутні фахівці здобувають базову педагогічну освіту, перебувають на різних рівнях освітньої системи. Так, базову підготовку педагогічних кадрів для роботи в дошкільній системі здійснюють: середні педагогічні навчальні заклади (Бельгія), вищі педагогічні навчальні заклади (Нідерланди), університети (Німеччина). Вчителів початкової школи готують середні педагогічні навчальні заклади (Швейцарія), педагогічні навчальні заклади після середнього рівня (Данія), вищі педагогічні навчальні заклади (Португалія) та університети (Іспанія); викладачів середньої школи – університети (Франція, Австрія, Велика Британія).

У деяких країнах, зокрема в Німеччині, університети відповідають за теоретичну частину підготовки майбутнього фахівця, а місцеві органи народної освіти і школи – за практичну. У Франції загальна і спеціальна підготовка вчителя середньої школи проходить в університеті, а професійно-педагогічна (теоретична й практична) – у спеціальних центрах. У Великобританії нині вибудовується нова модель, за якою університети здійснюють цілісну теоретичну та практичну підготовку педагогічних кадрів [3].

Розглянемо організаційну структуру і режим роботи вищих навчальних закладів Німеччини, де Координаційним центром у сфері університетської освіти є спеціальний комітет із вищої школи при Постійній Конференції міністрів культури. Так, у 1949 р. засновано німецьку Конференцію ректорів університетів та інших навчальних закладів, рішення якої мають рекомендаційний характер.

У Німеччині значна частина навчальних закладів є державними і дають безоплатну освіту. В університетах студенти мають змогу одержати лише теоретичну частину підготовки майбутнього вчителя, а місцеві органи народної освіти і школи несуть відповідальність за практичну підготовку. Близько 30% студентів одержують матеріальну допомогу із федерального бюджету або бюджету земель. Розмір допомоги залежить від матеріального становища студента і місця його проживання, а найобдарованіші студенти одержують стипендії із різних фондів. Конституція гарантує університетам право повної свободи у питаннях організації навчального процесу і наукових досліджень.

Усі вищі навчальні заклади Німеччини, які мають університетський статус, поділяються на: старі університети з традиційними факультетами філософії, права, теології і медицини (структуру всіх їхніх факультетів перебудовано за сучасними галузями знань); спеціалізовані, зокрема технічні, а також медичного